

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н - 3.04

Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра експериментальної та клінічної фармакології
з клінічною імунологією та алергологією

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
ВДНЗУ «Українська медична
стоматологічна академія»
професор _____ В.М. Бобирьов
“ ____ ” _____ 2017 р.

ЗМІНИ

ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

фармакологія

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 1201 Медицина

Напрямок підготовки _____ 1201 Медицина

Спеціальність _____ 7.12010005 «Стоматологія»

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ спеціаліст

факультет (и) _____ стоматологічний факультет
(назва факультету (ів))

У зв'язку зі зменшенням кількості аудиторних годин і збільшенням позааудиторних годин, виділених на вивчення навчальної дисципліни «Фармакологія» на 2017/2018 навчальний рік до робочої навчальної програми з дисципліни внесені зміни, відповідно до яких тематичний план з практичних та самостійних занять, лекцій наступний:

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6,0	Галузь знань <i>1201 Медицина</i>	<u>Нормативна</u> Вибіркова (потрібне підкреслити)
	Напрямок підготовки <i>1201 Медицина</i>	
Модулів – 3	Спеціальність: 7.110106 "Стоматологія"	Рік підготовки:
Змістових модулів – 14		2-3
Загальна кількість годин – 180		Семестр:
		4-5
		Лекції
Тижневих навчальних годин: I семестр: аудиторних, всього – 46 , в т.ч. лекції – 10 , семінарські – , практичні – 36 , самостійна робота студента – 52 II семестр: аудиторних, всього – 42 , в т.ч. лекції – 8 , семінарські – , практичні – 34 , самостійна робота студента – 40	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>Спеціаліст</i> 7.110106 "Стоматологія"	18 год.
		Семінарські заняття
		Практичні заняття
		70 год.
		Самостійна робота
		92 год.
		Вид контролю: поточний, рубіжний тестовий заклучний модульний, семестрова підсумкова атестація

Примітка:

Співвідношення (%) кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи: **49% та 51%.**

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Семін.	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Лікарська рецептура. Загальна фармакологія. Фармакологія засобів, що впливають на нервову систему.	86	6		30	50
Змістовий модуль 1. Лікарська рецептура.				8	10
Змістовий модуль 2. Історія лікознавства та фармакології. Загальна фармакологія.		2		4	10
Змістовий модуль 3. Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію.				2	6
Змістовий модуль 4. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію.		2		6	10
Змістовий модуль 5. Лікарські засоби, що пригнічують функцію ЦНС нервової системи.		2		4	4
Змістовий модуль 6. Психотропні лікарські засоби.				6	10
Модуль 2. Фармакологія засобів, що впливають на функцію органів та систем. Вітамінні, гормональні, протизапальні, протиалергічні, протибластомні лікарські засоби	48	4		24	20
Змістовий модуль 7. Фармакологія засобів, що впливають на функцію серцево-судинної системи та нирок.		2		6	2
Змістовий модуль 8. Фармакологія лікарських засобів, що впливають на функцію органів дихання та травлення.				4	6
Змістовий модуль 9. Лікарські засоби, що впливають на систему крові.		2		4	4
Змістовий модуль 10. Вітамінні та гормональні лікарські засоби. Імунотропні та протипухлинні препарати. Ферменти та антиферменти. Протизапальні та протиалергічні лікарські засоби.				10	8
Модуль 3. Фармакологія протимікроб-них, протигрибкових, протівірусних, протипаразитарних, протипротозойних лікарських засобів. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів.	46	8		16	22
Змістовий модуль 11. Протимікробні, протигрибкові, протиспірохетозні лікарські засоби.		6		8	10
Змістовий модуль 12. Протитуберкульозні, протівірусні, протипротозойні лікарські засоби. Протигельмінтні засоби.				4	4
Змістовий модуль 13. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів. Лікарські засоби, що використовуються при гнійно-запальних процесах у щелепно-лицевій ділянці.				2	6
Змістовий модуль 14. Принципи лікування гострих отруєнь та невідкладних станів. Принципи антидотної терапії.		2		2	2
Усього годин	180	18		70	92

5. Теми лекцій

№№/ зп	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Лікарська рецептура. Загальна фармакологія. Фармакологія засобів, що впливають на нервову систему.		6
1	Історія розвитку фармакології. Стан сучасної фармакології. Закон України „Про лікарські засоби”. Загальна фармакологія.	2
2	Фармакологія засобів, що впливають на еферентну іннервацію. Лікарські засоби, що впливають на передачу збудження в холінергічних та адренергічних синапсах. Холіноміметики, холіноблокатори, адреноміметики, адреноблокатори, симпатолітики.	2
3	Фармакологія речовин, що впливають на ЦНС. Наркотичні та ненаркотичні анальгетики.	2
Модуль 2. Фармакологія засобів, що впливають на функцію органів та систем. Гормональні, вітамінні, протизапальні, протиалергічні, імуностропні та ферментні лікарські засоби.		4
1	Лікарські засоби, що впливають на серцево-судинну систему. Антигіпертензивні лікарські засоби. Лікарські засоби для лікування ішемічної хвороби серця.	2
2	Фармакологія речовин, що впливають на систему крові: коагулянти, антикоагулянти, фібринолітичні препарати, інгібітори фібринолізу, антиагреганти.	2
Модуль 3. Фармакологія протимікробних, противірусних, протипаразитарних, протипротозойних, протигрибкових, протибластомних лікарських засобів. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів.		8
1	Фармакологія протимікробних засобів. Антисептики та дезінфікуючі лікарські засоби	2
2	Фармакологія антибіотиків.	2
3	Фармакологія антибіотиків. Протитуберкульозні лікарські засоби.	2
4	Основні принципи лікування гострих отруєнь лікарськими засобами. Антидоти.	2
	Разом	18

6. Теми практичних занять (за модулями і змістовими модулями)

№/ зп	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1. Лікарська рецептура. Загальна фармакологія. Фармакологія засобів, що впливають на нервову систему.		
<i>Змістовий модуль I. Лікарська рецептура.</i>		
1	Закон України „Про лікарські засоби”. Введення в лікарську рецептуру. Тверді дозовані лікарські форми. М'які дозовані лікарські форми. Форми для ін'єкцій. Рідкі дозовані лікарські форми.	4
2	Недозовані лікарські форми. Стоматологічні пасти.	2
3	Підсумкове заняття з медичної рецептури.	2

Змістовий модуль 2. Історія лікознавства та фармакології. <i>Загальна фармакологія</i>		
4	Введення в фармакологію. Історія фармакології. Фармакокінетика лікарських засобів. Фармакодинаміка лікарських засобів. Принципи класифікації лікарських засобів.	4
Змістовий модуль 3. Лікарські засоби, що впливають на аферентну іннервацію		
5	Лікарські засоби, що діють на аферентну іннервацію. Анестезуючі, в'язучі, обволікаючі, адсорбуючі, подразнювальні лікарські засоби.	2
Змістовий модуль 4. Лікарські засоби, що впливають на еферентну іннервацію		
6	Лікарські засоби, що діють на передачу збудження в холінергічних синапсах. М- і Н- холіноміметики. Антихолінестеразні лікарські засоби. М-холіноміметики, Н-холіноміметики. Лікарські засоби, що діють на передачу збудження в холінергічних синапсах. М-холіноблокатори. Н-холіноблокатори.	2
7	Лікарські засоби, що впливають на передачу збудження в адренергічних синапсах. Адреноміметики, симпатоміметики. Антиадренергічні лікарські засоби, симпатолітики. Дофамінергічні лікарські засоби. Тестовий контроль з змістових модулів 1-4 (теми 1-10 + теми СРС).	4
Змістовий модуль 5. Лікарські засоби, що пригнічують функцію центральної нервової системи		
8	Засоби для наркозу. Фармакологія і токсикологія спирту етилового. Снодійні, протиепілептичні, протипаркінсонічні лікарські засоби.	2
9	Фармакологія наркотичних та ненаркотичних анальгетиків.	2
Змістовий модуль 6. Психотропні лікарські засоби		
10	Психотропні препарати. Невролептики, транквілізатори, солі літію, седативні.	2
11	Психотропні лікарські засоби збуджувальної дії. Психомоторні стимулятори. Антидепресанти. Ноотропні препарати. Адаптогени. Тестовий контроль з змістових модулів 5-6 (теми 11-15 + теми СРС).	2
12	<i>Підсумковий модульний контроль: Контроль практичної підготовки. Тестовий контроль теоретичної підготовки</i>	2
РАЗОМ		30
Модуль 2. Фармакологія засобів, що впливають на функцію органів та систем. Вітамінні, гормональні, протизапальні, протиалергічні, протибластомні лікарські засоби.		
Змістовий модуль 7. Фармакологія засобів, що впливають на функцію серцево-судинної та дихальної систем		
13	Кардіотонічні лікарські засоби. Серцеві глікозиди, протиаритмічні лікарські засоби.	2
14	Лікарські засоби, що застосовуються для лікування ішемічної хвороби серця. Гіполіпідемічні лікарські засоби. Засоби, що використовуються при порушенні кровообігу мозку.	2
15	Антигіпертензивні лікарські засоби. Лікарські засоби, що впливають на функцію нирок.	2
Змістовий модуль 8. Фармакологія лікарських засобів, що впливають на функцію органів дихання та травлення.		
16	Лікарські засоби, що впливають на функцію органів травлення. Засоби, що	2

	впливають на апетит та функції залоз шлунку.	
17	Лікарські засоби, що впливають на функцію органів травлення. Засоби, що впливають на функції печінки, жовчного міхура, підшлункової залози та кишечника. Лікарські засоби, що діють на функцію органів дихання.	2
Змістовий модуль 9. Лікарські засоби, що впливають на систему крові		
18	Лікарські засоби, що впливають на систему згортання крові та фібриноліз. Антиагреганти.	2
19	Засоби, що впливають на кровотворення. Протипухлинні лікарські засоби. Тестовий контроль з змістових модулів 7 та 9 (теми 17-19, 23 + теми СРС).	2
Змістовий модуль 10. Вітамінні та гормональні лікарські засоби. Імунотропні та протипухлинні препарати. Ферменти та антиферменти. Протизапальні та протиалергічні лікарські засоби.		
20	Вітамінні лікарські засоби (мембранотропної та коферментної дії). Антивітаміни.	2
21	Гормональні препарати (пептидні), їх синтетичні замінники та антагоністи.	2
22	Гормональні препарати (стероїдні), їх синтетичні замінники та антагоністи.	2
23	Препарати солей кальцію. Засоби для лікування та профілактики остеопорозу. Плазмозамінники. Кристаллоїди. Ферменти та антиферменти. Протизапальні та протиалергічні лікарські засоби. Імунотропні лікарські засоби. Тестовий контроль з змістових модулів 8 та 10 (теми 20-22, 24-29 + теми СРС).	2
24	<i>Підсумковий модульний контроль: Контроль практичної підготовки. Тестовий контроль теоретичної підготовки</i>	2
	РАЗОМ	24
Модуль 3. Фармакологія протимікробних, протигрибкових, противірусних, протипаразитарних, протипротозойних лікарських засобів. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів		
Змістовий модуль 11. Протимікробні, протигрибкові, протиспірохетозні лікарські засоби.		
25	Антисептичні та дезінфікуючі лікарські засоби	2
26	Сульфаніламідні та інші синтетичні антибактерійні препарати.	2
27	Фармакологія антибіотиків. Протигрибкові та протиспірохетозні лікарські засоби.	2
28	Принципи раціонального комбінування антибіотиків. Побічна дія антибіотиків та способи її попередження. Тестовий контроль з змістового модуля 11(теми 31-35 + теми СРС).	2
Змістовий модуль 12. Протитуберкульозні, противірусні, протипротозойні лікарські засоби. Протигельмінтні засоби.		
29	Протитуберкульозні засоби. Противірусні засоби.	2
30	Протипротозойні лікарські засоби. Протигельмінтні засоби.	2
Змістовий модуль 13. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів. Лікарські засоби, що використовуються при гнійно-запальних процесах у щелепно-лицевій ділянці.		
31	Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів. Лікарські засоби, що використовуються при гнійно-запальних	2

	процесах у щелепно-лицевій ділянці. Тестовий контроль з змістових модулів 12-13 (теми 36-38 + теми СРС).	
Змістовий модуль 14. Принципи лікування гострих отруєнь та невідкладних станів. Принципи антидотної терапії.		
32	Принципи лікування гострих отруєнь. Антидоти. Принципи лікування невідкладних станів. Підсумковий модульний контроль: Контроль практичної підготовки. Тестовий контроль теоретичної підготовки.	2
РАЗОМ		16

7. Самостійна робота (за модулями і змістовими модулями)

№№/зп	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1. Лікарська рецептура. Загальна фармакологія. Фармакологія засобів, що впливають на нервову систему.		
I	Підготовка до практичних занять - <i>теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.</i>	20
1	Рідкі дозовані лікарські форми.	2
2	Недозовані лікарські форми.	3
3	Біотрансформація і взаємодія лікарських засобів.	3
4	Побічна дія препаратів. Лікарська залежність та її соціальна значимість.	4
5	Токсикологія нікотину. Шляхи боротьби з палінням тютюну.	2
6	Фармакологія дофамін- та гістамінергічних лікарських засобів. Стимулятори та блокатори серотонінових рецепторів.	2
7	Засоби для наркозу. Снодійні, протипаркінсонічні лікарські засоби.	2
8	Фармакологія солей літію та седативних засобів. Засоби для профілактики та лікування розсіяного склерозу.	2
9	Фармакологія психомоторних стимуляторів та адаптогенів. Фармакологія аналептиків.	2
10	Фармакологія засобів для лікування мігрені. Лікарські засоби, що впливають на кровообіг мозку. Фармакологія засобів для лікування хвороби Альцгеймера.	2
II	Підготовка до проміжних контролів зі змістових модулів 1-4 та 5-6, а також до підсумкового контролю засвоєння модуля 1.	6
РАЗОМ		50
Модуль 2. Фармакологія засобів, що впливають на функцію органів та систем. Гормональні, вітамінні, протизапальні, протиалергічні, імунотропні та ферментні лікарські засоби.		
I	Підготовка до практичних занять - <i>теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок</i>	8
1	Гіполіпідемічні лікарські засоби.	2
2	Фармакологія антидіарейних лікарських засобів. Пробіотики. Прокінетики. Анорексигени.	1
3	Фармакологія лікарських засобів, що впливають на міометрій.	1
4	Лікарські засоби, що діють на функцію органів дихання.	1
5	Імунотропні лікарські засоби.	1
II	Підготовка до проміжних контролів зі змістових модулів 7-8 та 9-10, а також до підсумкового контролю засвоєння модуля 2.	6
РАЗОМ		20

Модуль 3. Фармакологія протимікробних, противірусних, протипаразитарних, протипротозойних, протигрибкових, протибластомних лікарських засобів. Препарати кислот, лугів та солей лужноземельних металів.		
I	Підготовка до практичних занять - <i>теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок</i>	5
1	Фармакологія детергентів, фітоантисептиків.	2
2	Фармакологія сульфаніламідних лікарських засобів.	2
3	Принципи комбінування антибіотиків.	2
4	Протигельмінтні препарати.	2
5	Препарати, що застосовуються при гнійно-запальних процесах у ЩЛД.	2
6	Принципи лікування невідкладних станів у стоматологічному кабінеті.	2
II	Підготовка до проміжних контролів зі змістових модулів 11-12 та 13.	5
РАЗОМ		22

Рекомендована література

Базова:

1. Чекман І.С., Бобирьов В.М., Кресюн В.Й., Годован В.В., Н.О. Горчакова, Казак Л.І., Кава Т.В., Г.Ю. Островська, Т.А. Петрова, М.М. Рябушко. – Фармакологія: підручник для студ. стомат. ф-тів вищих мед. навч. закладів (2-е видання). - Вінниця«Нова книга», 2014.- 432 с.
2. Бобирьов В.М., Мамчур В.Й., Луценко Р.В., Дев'яткіна Т.О., Сидоренко А.Г., Хомяк О.В. Методичні рекомендації: Експериментальне вивчення нових антидепресивних засобів. – 2014. – К.: - 40с.
3. Фармакологія: учебник для студентов высших учебных заведений: перевод с укр.языка/ И. С. Чекман, Н.А. Горчакова, Л.И. Казак и др./под. ред.. проф..И.С.Чекмана.- Винница: Нова Книга, 2013. - 792с.
4. Фармакологія. Підручник для студентів медичних факультетів / І. С. Чекман, В.М. Бобирьов, Н.О.Горчакова, Л.І. Казак та ін./Видання 2-ге - Вінниця: Нова книга, 2011. - 784с.
5. Фармакологія: (Чекман І.С., Бобирьов В.М. та ін.). - Вінниця: Нова книга, 2009 - 480с
6. Чекман И.С. и соавт. Фармакология. Рецептура. Практ. занятия. К. 000 Рада, 2009 - 832с.
7. Медична рецептура: Навчальний посібник /Т.О.Дев'яткіна, Е.Г.Колот, Р.В.Луценко. – 3-е вид., перероб. і доп.- 2013. –104с.
8. Скакун М.П., Посохова К.А. Фармакологія - Тернополь:Укрмедкнига, 2006.- 740с.
9. Бертрам Г., Катцунг. Базисная и клиническая фармакология: в 2 томах - Москва.-Санкт-Петербург, Билом - Невський диалект, 2008- 612с.; 670с.
10. Фармакологія: Підручник/ За ред. І.С.Чекмана.-К.:Вища шк., 2001.- 598с.
11. Машковский М.Д. Лекарственные средства.–15-е изд., перераб. і доп. в 2 томах – М.: РИА“Новая волна”, 2008. – 1206с.
12. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять. Модуль №1: Лікарська рецептура. Загальна Фармакологія. Фармакологія засобів, що впливають на нервову систему/ Е.Г. Колот. - Полтава: Укрпромторгсервіс, 2012. - 128с.
13. Медицинская рецептура: пособие для преподавателей и студентов иностранных факультетов / Т.А.Девяткина, Э.Г. Колот, Р.В. Луценко; под ред. Т.А. Девяткиной, - 4-е изд., Полтава: Укрпромторгсервіс, 2011. - 120с.
14. Фармакологія: учебник для студентов высших учебных заведений: перевод с укр.языка/ И. С. Чекман, Н.А. Горчакова, Л.И. Казак и др./под. ред.. проф..И.С.Чекмана.- Винница: Нова Книга, 2013. - 792с.
15. Pharmacology: textook / V.M. Bobyrov, T.O Devyatkina, O.M. Vazhnicha, V.M. Khristyuk. – Vinnytsia: NOVA KNYHA Publishers, 2010.– 520p.
16. Chekman I.S., Gorchacova N.O., Panasenko N.I., Bech P.O. Pharmacology. – Vinnytsya: Nova knyha Publishers, 2006. – 384p.

Допоміжна:

1. Фармакотерапія в стоматології: учебное пособие: пер. С укр.. /Бобирьов В.Н., Петрова Т.А., Островская Г.Ю., Рябушко Н.Н.- Винница: Нова Книга, 2016. – 392 с.

2. Компендиум 2013 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторов. – К.: МОРИОН, 2013. – 2240 с.
3. Чекман І.С. Нанофармакологія. – Київ: ПВП Задруга, 2011. – 424 с.
4. Чекман І.С., Вікторов О.П., Горчакова Н.О. та ін. Нестероїдні протизапальні препарати: ефективність, доступність, прийнятість для пацієнта. Фармаконагляд за безпекою застосування. – Київ: Поліграф плюс, 2011.–118 с.
5. Побічні реакції серцево-судинних засобів: навч. посіб. / Чекман І.С., Вікторов О.П., Горчакова Н.О. та ін. – Київ-Запоріжжя-Харків: Вид-во ЗДМУ, 2010.–88 с.
6. Харкевич Д.А. Фармакологія. Учебник для вузов. – М.: ГЭОТАР, 2010.–836 с.
7. Люльман Х. Наглядная фармакология / Х. Люльман, К. Мор, Л. Хайн; Пер. с нем. – М.: Мир, 2008.- 383 с.
8. В.В. Годован. Фармакология в рисунках и схемах. – Одесса, 2009. В 2-х томах, 1-й т. 221 с., 2-й т. 273 с.
9. Райд Дж.Л. Клиническая фармакология и фармакотерапия: пер. с англ. / Дж.Л. Райд, П.К. Рубин, М.Р. Уолтерс. – М.: Мед. Лит., 2009.- 416 с.
10. Белоусов Ю.Б. Клиническая фармакология и фармакотерапия. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2010. – 872 с.
11. Фармакология спорта /Горчакова Н.А., Гудивок Я.С., Гунина Л.М., Девяткина Т.А. и др. – К.:Олимп.л-ра, 2010. – 640с.
12. Фармакологія: Підручник / Нековаль І.В., Казанюк Т.В. – 4-е вид., виправл. – К.: ВСВ «Медицина», 2011. – 520с.
13. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 від 19 липня 2005 р. “Про порядок виписування рецептів та відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек” і з змінами до нього (наказ МОЗ України № 440 від 04.07.2006р.).
14. Фармакологія (Дроговоз С.М., Зупанець І.А., Бездетко Н.В. і др.) Харків: Основа, 2008.
15. Pharmacology - Cito! : Textbook // Edited by S.M.Drogovoz. - Kharkiv, 2010.-192 p.
16. Pharmacology at your palms: reference book / Drogovoz S.M., Kutsenko T.A. - Kharkiv: NphaU, 2010. - 80 p.
17. Stefanov O., Kucher V. Pharmacology with general prescription: text-book for English-speaking students, 2nd edition. – K., 2007. – 318 p.
18. Firdaus M. Review of Pharmacology, 7th edition. – Karachi: Riaz Medical Publishers, 2007. – 190 p.
19. Katzung B.G. Basic and Clinical Pharmacology, 9th edition. – New-York: Lange, 2004. – 1202 p.
20. Laurence D.R., Bennet P.N., Brown M.G. Clinical Pharmacology, 8th edition. – London: Churchill-Livingstone Elsevier, 1998. –710 p.
21. Lippincott's Illustrated Reviews: Pharmacology, 4th Edition / Ed.: R.Finkel, M.A. Clark, L.X. Cubeddu. –Lippincott Williams Wilkins, 2008. – 560 p.
22. Lullman H, Albrcht Z., Klaus M, Detlef B. Color Atlas of Pharmacology.– Stuttgart – New-York: Thieme, 2000. – 386 p.
23. Rang H.P., Dale M.M., Ritter J.M., Moore P.K. Rang's and Dale's Pharmacology, 6th edition. – London: Churchill-Livingstone Elsevier, 2007. – 830 p.
24. Stringer J.L. Basic Concepts in Pharmacology. A students survival guide, 2nd edition. – McGraw-Hill International Edition, 2001. – 286 p.
25. Ukrainian edition of Dorland's Illustrated Medical Dictionary, 29th edition. In 2 volumes–Lviv: Nautilus, 2002. –2668 p.

14. Інформаційні ресурси:

1. Петров В. І. Фармакологія Підручник для вузів [Електронний ресурс] / В. І. Петров, М. Д. Гаєв, Л. М. Гайова. – 2008. – 560 с. – Формат файлу: DJVU. – Режим доступу : knigi/112-farmakologija
2. Фармакологія : підручник [Електронний ресурс] / [І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, В. А. Туманов та ін.] ; за ред. І. С. Чекмана. – Київ : Вища школа, 2001. – 598 с. – Формат файлу: *.doc для Microsoft Word (відскановані сторінки книги). – Режим доступу : <http://0lib.com/human/medicine/11/farmakologiya-chekman.html>
3. Нековаль І. В. Фармакологія [Електронний ресурс] / І. В. Нековаль, Т. В. Казанюк. –

4-те вид., виправл. – Київ : ВСВ Медицина, 2011. – 520 с. – Формат файлу: pdf. – Режим доступу : <http://bmedcol.edu.ua/wp-content/uploads/Підручник-фармакологія.pdf>

4. Фармакологія: учебник для ВУЗов [Электронный ресурс] / под ред. Р. Н. Аляутдина. – 2-е изд., испр. – Москва : Гэотар-мед, 2004. – 592 с. – Формат файла: Архив WinRAR (1,5 МБ). – Режим доступа : <http://vmede.org/index.php?topic=446>.

5. Справочник врача-стоматолога по лекарственным препаратам : учебное пособие [Электронный ресурс] / [В. Н. Трезубов, И. В. Марусов, Л. М. Мишеев А. М. Соловьева] ; под ред. Ю. Д. Игнатова. – Санкт-Петербург : Фолиант, 2005. – Формат файла: pdf. – Режим доступа : http://dshinin.ru/Upload_Books3/Books/2011-07-08/201107081049421.pdf.

6. umsa.ter.stomat@gmail.com

7. www.umsa.edu.ua